

Havacılık Sektörü Yer Hizmetlerinde İş Kazası ve Meslek Hastalıkları ile Tehlike, Yangın ve Risk Faktörleri

Aviation Sector in Ground Services Occupational Accidents and Occupational Diseases and Hazard, Fire and Risk Factors

ÖZET

Küresel ekonomide entegrasyonun çoğalması tehlikelerin çeşitlenmesine ve daha detaylı şekilde ele alınmasına neden olmuştur. Başarılı şirketler, belirsizlikten kaçınmanın yollarını aramak yerine riskten fırsat çıkarmaya odaklanırlar. İş yapısının değişim, yaşayan iş dünyasında artan rekabet, ekonomik dalgalanmalar, kanuni yükümlülükler, teknolojik inovasyon, küreselleşme gibi faktörler işletmelerin organizasyon yapıları ve yönetim yaklaşımları üzerinde etkili olmuştur. Bu nedenlerle risk yönetimi çok önemli hale gelmiştir. Çünkü risklerin derecesine bağlı olarak faydalar ve kazanç artmaktadır.

Risk yönetiminin ana özelliği risklerin yönetilmesine kurum çapında bütünsel olarak yaklaşılmasıdır. İşletme çapında bir perspektiften temel mevcut ve olası risklerin belirlenmesi, tanımlanması, anlaşılması, değerlendirilmesi ve yönetilmesini bulundurmaktadır. Risk yönetiminin faydaları; organizasyon el amaçların başarılmasında makul güvence elde edilmesi, daha stratejik düşünme, doğru projeksiyon; tepkisel yönetimden uzaklaşıp, proaktif yaklaşıma taşınmak; rekabet üstünlüğü sağlamak, risklerdeki fırsatları teşhis etmek olarak özetlenebilmektedir.

Meslek hastalıklarının önlenmesi ve erken teşhisi iş hayatında gerek çalışanların daha mutlu ve işine bağlı olarak çalışmasında gerekse üretim süreci sonucunda hizmetlerin nihai kullanıcılara yeterli ve verimli şekilde ulaştırılmasında oldukça etkilidir. Bu çalışmada, Çanakkale Havalimanında yer hizmetlerinde çalışanlarda çalışma ortamında düzenli olarak maruz kalınan olumsuz koşulların çalışan sağlığına etkileri araştırılmış ve bu kapsamda yapılan araştırma sonucuna göre çözüm önerileri sunulmuştur. Ayrıca Çanakkale havalimanında alınan yangın güvenlik önlemleri ve Çanakkale ARFF teşkilatı hakkında bilgi verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Havacılık Sektörü, İş Ve Meslek Hastalıkları, Yangın Ve Risk Faktörleri

ABSTRACT

The proliferation of integration in the global economy has led to the diversification of the dangers and their more detailed consideration. Successful companies focus on extracting opportunity from risk rather than seeking ways to avoid uncertainty. Factors such as the change of business structure, increasing competition in the living business world, economic fluctuations, legal obligations, technological innovation, globalization have been influential on the organizational structures and management approaches of businesses. For these reasons, risk management has become very important. Because the benefits and gains increase depending on the degree of risks.

The main feature of risk management is the holistic approach to risk management throughout the enterprise. It involves identifying, defining, understanding, evaluating and managing key current and potential risks from an enterprise-wide perspective. Benefits of risk management; obtaining reasonable assurance in achieving organizational goals, more strategic thinking, accurate projection; moving away from reactive management to a proactive approach; It can be summarized as providing competitive advantage and identifying opportunities in risks.

Prevention and early diagnosis of occupational diseases are very effective in ensuring that employees work more happily and engaged in their work, and in delivering services to end users in an adequate and efficient manner as a result of the production process. In this study, the effects of the negative conditions that are regularly exposed in the working environment of the ground handling workers at Çanakkale Airport were investigated, and solutions were presented according to the results of the research conducted in this context. In addition, information will be given about the fire safety measures taken at Çanakkale airport and the Çanakkale ARFF organization.

Keywords: Aviation Sector, Occupational and Occupational Diseases, Fire and Risk Factors

GİRİŞ

Küresel dünyanın modern ekonomik sisteminin içerisinde yer alan entegrasyonun doğal olarak yaygınlaşması, çeşitlenmelere ve ortaya çıkan tehlikelerin titizlikle değerlendirilmesine meydan vermiştir. Bu aşamada başarı elde eden şirket grupları, olağan belirsizlikten uzak durmanın yollarını araştırmak yerine risk faktörlerinden fırsatlar kollamaya odaklanırlar. Küresel şirketlerin yapısındaki farklılık, süreklilik arz eden iş dünyasında yükselen rekabet, ekonomide oluşan dalgalanmaların etkileri, yasal ve mevzuat zorunlulukları, teknolojiden kaynaklanan yenilikler, global dünyanın küreselleşme etkileri gibi parametreler kurum ve kuruluşların organizasyonel yapıları ve

Mehmet Cemil Acar¹

Emre Safa Tengilimoğlu²

How to Cite This Article

Acar, M. C. & Tengilimoğlu, E. S. (2023). "Havacılık Sektörü Yer Hizmetlerinde İş Kazası ve Meslek Hastalıkları ile Tehlike, Yangın ve Risk Faktörleri" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:9, Issue:114; pp:7976-7986. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/sss.71248>

Arrival: 22 June 2023

Published: 31 August 2023

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr Yüksek Mimamr., DHMİ, Türkiye

² Öğr. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Teknik Bilimler MYO, Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Kütahya, Türkiye. ORCID:0000-0003-4051-8499

yönetim stratejileri üzerinde birçok etki oluşturmuştur. Bundan kaynaklı risk yönetimi daha çok önem kazanmış ve etki alanını arttırmıştır. Bu sebepten oluşan risklerin seviyelerine göre fayda, etki ve kazançlar önemlilikle yükselir. Ekonomik alanda yer alan platformlarda yer alanların beklentileri değişikliği gösterdi ve bu beklentilerle aynı paralellikte risklere olan ilgi ve alaka artış gösterdi.

Geleneksel bir bakış açısıyla günümüz koşullarında risk yönetimi yetersiz kalmaktadır. Risk Yönetimi, çoğu işletme tarafından stratejik, maddi, operasyonel ve risk gruplarında tüm tehlikelerin belirlenmesi ve yönetilmesi, karşılaşılan ekonomik belirsizlikler karşısında dayanıklılık, sürdürülebilirlik ve esneklik elde edebilmek amacıyla artarak kabul edilebilir.

Risk yönetiminin önemli bir özelliği, risk yönetimine yönelik bütüncül, kurum çapında bir yaklaşımdır. Bu, kuruluş çapında bir bakış açısıyla temel mevcut ve potansiyel risklerin tanımlanmasını, tanımlanmasını, anlaşılmasını, değerlendirilmesini ve yönetilmesini içerir. Risk yönetiminin faydaları; kurumsal hedeflere ulaşmada makul güvence, daha stratejik düşünme, doğru projeksiyon elde etme; reaktif yönetimden proaktif bir yaklaşıma geçmek; Rekabet avantajı elde etmeye ve riskler içindeki fırsatları belirlemeye indirgenebilir. Risk yönetiminde kilit nokta belirsizlikler içindeki imkanları teşhis etme yoluyla riskten fayda sağlamaktır. Bu bütünsel ve sistemli yaklaşım, risklerin ve fırsatların tespiti ile yönetsel karar alma destek niteliği taşımaktadır. Böylece belirsizliklerin yönetiminin geliştirilmesi sağlanır. Yönetim kararlarının etkinliği ve verimliliği, risk yönetimi yoluyla artırılabilir. Bu, işletme üzerindeki tüm risklerin birleşik etkisinin genel bir resmini verir. Risk yöneticileri, risklerin olumsuz etkilerini en aza indirirken, fırsatları geliştirmek için riskleri teşvik eden koşulları oluşturmaya çalışırlar.

Havayolu taşımacılık sistemi karmaşık bir yapıya sahiptir. Havalimanı işletmeleri bu sistemin önemli öğelerindedir. Yaşadığımız son dönem zamanlarında, ticarileşmenin, liberalleşmenin ve özelleştirme politikalarının da etkisiyle gelişen ve değişen havalimanı işletme çevresinde riskler artmıştır. Gelişen teknoloji hızının yüksek olduğu, globalleşen ve stratejik iş birliklerinin arttığı yoğun rekabet ortamında havalimanı işletmelerinin var olabilmeleri yönetim tekniklerinin doğruluğuna ve etkin uygulamasına bağlıdır.

Dünya çapında başta THY, British Airways, Emirates, Gözen, Air Blue gibi birçok havayolu işletmesinde emniyet yönetimi odaklı gelişen ve yaygınlaşmayı artıracak şekilde uygulanan risk yönetiminin havalimanı ve havalimanı terminal işletmelerinde de uygulanması önem taşımaktadır.

Tablo 0.1: Tehlikeler ve sebepleri

TEHLİKELİ DURUMLAR	TEHLİKELİ HAREKETLER
Kalabalıktan Kaynaklı İş Ortamları ve Alanları	Ekip Arkadaşlarını dikkatlice Uyardırmamak ya da kullanılan Ekipmanları Emniyete Almayı Unutmak
Uygun Olmayan Halde Depolanmış Patlayıcı ya da Tehlikeli Maddeler	Uygun Olmayan Şekilde Çalışmak
Kusurlu Ekipmanlar	Ekipman Noksanlığını Önemsememek
Yetersiz İşyeri Düzeni	Yetkisiz Çalışmak
Yetersiz Aydınlatma	Uygun Olmayan Şekilde Ekipman Kullanmak
Titreşim	İlaç ve Madde Bağımlısı Olmak
Gürültü	Gelişigüzel Davranışlar Sergilemek
Radyasyon	Sağlık ve Güvenlik Kurallarını İhlal Etmek
Uygun Olmayan Termal Konfor	Alkol Kullanmak
Risk Oluşturan Zeminden Kaynaklı Koşullar	Kişisel Koruyucu Donanım Kullanmamak

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

İş Güvenliği Tanımı

Genelde "İSG" olarak literatürde kısaltılarak kullanılan bu kavram, iş dünyasında çalışan bütün insanları koruma amaçlı uygulama ve incelemelerin yasa ve yönetmeliklerle desteklenip korunduğu yerdir. Son zamanlarda iş kazaları, sakatlık veya ölüm ile sonuçlanan nedenlerle önem kazanan işçi sağlığı ve iş güvenliği yani kısaca isg olarak tanımlanan bu bilimsel çalışma konusu toplumda da olumlu farkındalık oluşturmuştur. İş güvenliği bilimi, işyerinde işlerin yapımı esnasında olan tehlikelerinden, çalışanları zararlı koşullardan korumak ve ayrıca daha güvenli bir çalışma hayatı oluşturmak için gerçekleştirilen metodolojik çalışmaları içerir. Genel olarak, bu bilim sadece işçinin korunmasıyla ilgili değildir; ayrıca işyerinin, bağlı kuruluşlarının ve işin yapıldığı çevrenin korunmasını da içerir. Daha doğrusu iş sağlığı ve güvenliği terimi, iş kazası ve meslek hastalığı riski oluşmadan önlem alan ve gerekli koşulları oluşturmak isteyen bilim olarak tanımlanabilir. Tüm bu tedbirlerin uygulanması için gerekli araç, gereç ve prosedürler doğal olarak işverene bir yük getirmektedir. Ayrıca, sorumlu işçilere ve ustalara belirli görevler verilir. İş güvenliği kavramı bilimsel olarak tıp, hukuk, sosyoloji, psikoloji ve ekonomi alanlarına dayanmaktadır.

Çalışanlar hayatlarının çoğunu işyerlerinde geçirdikleri için işyerinde sağlık üst düzeyde izlenmeli ve çalışma koşulları gerekli minimuma indirilmelidir. İş kazalarını, ölümleri ve yaralanmaları önlemek için bu konuların hassas bir şekilde ele alınması gerekir. Bu sebepten iş güvenliği uzmanları iş güvenliği ilkelerini denetlemek ve işverene yol göstermek için varlıkları büyük önem taşımaktadır. İş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri işyerlerinin tehlike sınıfına göre uzmanlık sınıfları dikkate alınarak görevlendirilir. Uzmanların bu çalışmaları, tehlike sınıfı harici çalışan sayısı ve risk dereceleri de dikkate alınarak yapılır.

İş Güvenliğinin Önemi

İş sağlığı ve güvenliği dünyanın hali hazırda karşısında duran önemli konularının başında gelmektedir ve bu nedenle kayıp kontrol analizleri sürekli olarak yapılmaktadır. Bu analizlerin ortaya çıkardığı sonuç raporlarından elde edilen bilgi ve tecrübeler ışığında kazalarda meydana gelen ölüm ve yaralanma gibi riskleri azaltarak veriler ışığında çok önemli tedbirlere yer verilerek önemli adımlar atılmıştır. Gelişmiş dünya ülkelerinde iş güvenliği ve işçi sağlığı olgusu seneler önce başlayarak ve çok önemli veriler ışığında olumlu sonuçlara varılarak büyük gelişme elde edilmiştir. İş Kazaları istatistiklerinde Dünyada 3. Avrupa'da birinci sırada yer almaktayız. Hayatlarımız bu kadar ucuz olmamalıdır. Türkiye'de elde edilen veriler incelendiğinde her 6 dakikalık zaman diliminde bir iş kazası yaşanmakta, her 6 saatte de maalesef bir çalışmamız ve vatandaşımız yaşamını kaybetmektedir. Buradan çıkan sonuç neticesinde evlerinden iş için çıkan vatandaşlarımız ve çocuklarının, ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak için çalışmaya giderken hayatlarını kaybederek 4 işçi kardeşimizin akşamları evlerine dönemedikleri anlamını taşımaktadır. Yapılan istatistikler sonucunda ise her 2,5 saatte 1 işçimizin iş göremez hale geldiğini göstermektedir. Bu gerçekten çok acı bir gerçektir. Elde edilen veriler neticesinde yapılan dikkatli araştırmalar iş kazalarının yarısının kolaylıkla engel olunabilecek kazalar olduğu, %48'inin üzerinde dikkatlice yapılacak sistemli bir çalışma ile engelleneceği, %2'sinin ise hiçbir koşulda engellenemeyeceğini ortaya çıkarmıştır. Bu veriler bizlere iş kazalarının %98 engellenebileceğini göstermektedir. Böyle bir ortam içerisinde işverenlerin, işçilerin ve devletlere büyük vazifeler yüklemektedir. İnsanlara verilen değer ya da insanların kendilerine vermiş oldukları değerler toplumların hem gelişmişlik hem de eğitim seviyelerinin göstergeleridir. Önlemek ödemekten daha kolaydır bakış açısıyla ilerleyerek işyerlerinde tehlikenin meydana gelebileceği risklerin kaynaklarını bularak, ortaya çıkartıp bu tehlikelerden oluşabilecek riskleri kontrol altına alırsak olma ihtimali yüksek kazaları azaltmış ve tehlikeli ortamlarının risklerini azaltmış ya da ortadan kaldırmış olacağız. Tabii bu tür çalışmalar takım çalışması olmalı ve tüm takım uyum içinde çalışmalıdır. Yapılacak olan bu planlamalar ve uygulamalı stratejiler işyerlerinde Risk Değerlendirme Çalışmaları olarak kendine yer edinecektir. (Yağmur İş Güvenliği, 2018).

HAVALİMANLARI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Dünyada ve Türkiye' de Havacılık Sektörü

Günümüzde modern, teknolojik, hızlı ve güvenli ulaşımın temini, yaşamın en önemli parçalarından biridir. Hava yolculuğu, hiç şüphesiz, zamanın ve emniyetin sürekli değer kazandığı modern hayatın ana etkenlerinden biridir (Gün, t.y.).

Taşımacılık sektörü dünya ekonomisinde önemli bir paya sahiptir. Kritik önemi ve katma değeri yüksek, ülkelerin kalkınması ve rekabet gücü için anahtar bir yapıya sahip olan ulaştırma sektörünün bir parçası olan havacılık sektörü, ekonomik büyüme, küreselleşme ve liberalleşmeye paralel olarak dünya genelinde gelişmektedir. Küresel hava trafiği 2000 yılından bu yana ücretli yolcu/km bazında %61 arttı (Yazgan ve Yiğit, 2013).

Ülkemizde sektörün büyümesi daha hızlıdır. Türkiye sekiz yıldır sivil havacılıkta dünyanın en hızlı büyüyen dört ülkesinden biri. Sektördeki pazar henüz doymuş değil ve sektörün önümüzdeki yıllarda büyümeye devam etmesi bekleniyor. Sivil havacılık sektörü sadece yolcu taşımacılığı değil aynı zamanda kargo taşımacılığı, İnsani yardım, Uçak bakım, yer hizmetleri ve destek hizmetlerini de içerirken son zamanlarda doğal afetlerde Orman Yangınlarında Havadan söndürme sistemlerinin vazgeçilmez bir parçasıdır (Gün, t.y.).

Sektörün önde gelen kuruluşlarından IATA (Uluslararası Hava Yolu Taşımacılar Birliği)'nin yayınladığı 24 Kasım 2020 tarihli rapora göre havacılık sektörü, COVID-19 salgını nedeniyle 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana beklenmedik bir düşme yaşandı. 2000'li yıllarda havacılık endüstrisine önemli bir katkı olarak görülen ABD ikiz kulelere yapılan 11 Eylül terör saldırılarının ve 2007-2008 Büyük Buhranının ötesinde bir düşüş yaşandı.

Türkiye'de Havacılık Sektörü Eğitimi

Havacılık endüstrisi; eğitim ve bakım hizmetleri, yer hizmetleri, hava taksi ve havayolları ve gibi alanlarda hizmet sunan kurum ve firmaların oluşturduğu bir sektördür. Diğer bir deyişle havacılık sektörünün ulaşımı, havacılık sektörü, havacılık sektöründe faaliyet gösteren firmalar, havacılık sektöründeki ileri teknoloji, nitelikli havacılık iş gücü ve ulusal ve uluslararası düzenlemeler. Havacılık endüstrisinin dahil olduğu süreçler açısından tanımlanması

gerektiğinde aşağıdaki durum ortaya çıkabilmektedir.“Havacılık sektörü globalleşen dünya ekonomisinin önemli bir parçasına dönüşürken, uluslararası ticaretin, turizmin ve uluslararası yatırımların büyümesini kolaylaştırmakta ve aynı zamanda özellikle gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmasında büyük katkılar sağlar.” (1983 yılında özel sektör sivil havalimanları ve havayollarını işletme hakkını verince ülkemiz sivil havacılığı yeniden geliştirme çabalarına girilmiştir. 2000’li yıllarda uygulanan sübvansiyon politikası ile bu sektörde mal ve hizmet çeşitliliği hızlı artış ve son on yılda ciddi bir atılım gerçekleştirmiştir. Bu atılımlar eğitim sektörüne de yankı bulmuş ve sivil havacılık alanında eğitim veren üniversitelerin sayısı ile niteliğini artırmıştır. Nitelikli eleman yetiştiren üniversitelerin sayısı hala hızla artmakta ve önemli ölçüde gelişmektedir (Nazhoğlu, 2014).

Yer Hizmetleri

Yer hizmetleri, uçak yerdeyken yolculara ve uçağa verilen tüm hizmetleri içerir. Bu hizmetler temel olarak kişisel ve önlük hizmetleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Yolcu hizmetleri arasında check-in, uçağa biniş, varış, kayıp ve bulunan eşyalar, bilet satışı ve yolcuların uçağa kadar eşlik etmesi yer almaktadır. Apron hizmetleri, uçağın yükleme planının oluşturulmasını, yük ve denge formunun oluşturulmasını, bagajların sınıflandırılmasını, uçağın yüklenmesini, merdiven, yükleyici, ambulift, otobüs, konveyör bant, su, tedarik, septik tanklar, traktörler ve geri itmeler gibi yer ekipmanlarının kullanımını içerir. Görevler planlanabilir, ertelenemez ve zaman baskısı altında tamamlanabilir. Yolcu trafiği, müşteri ile kişisel temas halinde olan ve düzenli olarak tekrarlanması gereken görevlerden oluşur. Profesyonel olarak çok karmaşık olmayan görevleri içerir, ancak müşteri ile kişisel ilişkiden kaynaklanan zorluklar. Görevleriniz planlanabilir, ertelenemez ve zaman baskısı altında tamamlanabilir. Temel olarak apron hizmetlerini operasyonel hizmetler ve rampa hizmetleri olarak ikiye ayırabiliriz. Uçak yükleme planının oluşturulması, yük dengeleme formunun oluşturulması ve uçak için tüm operasyonların gözden geçirilmesi doğrudan uçuş emniyeti ile ilgili olup yoğun bilgi ve dikkat gerektirir. Apron servisindeki görevler ise operasyon servislerindeki personelin talimat yükümlülükleri olup, rutin ve tekrarlanabilir işlerdir ve kapsamlı bilgi gerektirmez. Görevler tarihe bağlıdır ve ertelenemez ve zaman baskısı altında işlenir (Suntur, 2012).

Başlıca tehditler ve güvenlik önlemleri

Sivil hava ulaşım hizmetlerine karşı olan başlıca tehditler unsurları şunlardır (SGHM-a, t.y.)

- ✓ Kişileri (yolcular, mürettebat üyeleri, yer personeli, siviller ve görevliler), araçları, havalimanı tesislerini veya uçakları hedef alarak belirli bir amaca ulaşmayı hedefleyen yasa dışı girişimler ve genel tehditlerdir,
- ✓ Çeşitli silahlarla ateş etmek, bomba atmak, bomba paketi, bavul vb. atmak. İnsanları rehin almak, terminal veya tesis yakınında patlayıcı yüklü araçları patlatmak, ateş yakmak ve benzeri tedbirler; Kişilere, araçlara veya havalimanı tesislerine yönelik tehditler,
- ✓ Uçak yerdeyken veya kalkış ve iniş sırasında bomba veya füze atmak, menzilli silahlarla ateş etmek, uçağa bomba yerleştirmek, havada patlatmak, uçağı yerde veya havada ele geçirmek, kaçırmak, vb eylemler; Uçaklara Yönelik Tehditlerdir
- ✓ Sivil hava ulaşım hizmetlerine yönelik vukuu muhtemel kanun dışı eylemlere karşı alınacak güvenlik tertip ve tedbirlerinde ana esaslar şunlardır (SGHM-a, t.y.):
- ✓ Güvenlik önlemleri ve sivil havacılığa karşı yasa dışı eylemlere karşı önlemler; Yolcuların, mürettebatın, yer personelinin ve sivil nüfusun güvenliği son derece önemlidir.
- ✓ Hava yolculuğunun hız avantajını göz ardı etmemek için gerekli önlem ve tedbirler alınmaya çalışılmaktadır. Yeterli güvenliğin sağlanması koşuluyla, güvenlik ve dakiklik arasında uygun bir denge kurulacaktır.
- ✓ Havalimanlarında alınacak güvenlik önlemleri ve önlemleri, her havalimanının yerel koşullarına ve en uygun tesislere göre değiştirilerek daha da geliştirilir,

Güvenlik önlemleri ve önlemlerinin alınması ve uygulanmasına ilişkin bilgiler sürekli, hızlı ve güvenilir bir şekilde bilgilendirilmekte ve ilgili taraflara ivedilikle iletilmektedir. Uçağa yüklenecek yolcu, bagaj ve paketlerin muayenesi ve kontrolü en önemli güvenlik önlemlerinden biridir. Bu, başta uçaklar olmak üzere havalimanının belirli bölümlerine silah, patlayıcı ve benzeri tehlikeli maddelerin sızmasını önlemeye ve olası davetsiz misafirleri en geç uçağa binmeden önce caydırmaya yarar. Havayolu ile koli ve kargo taşıyan posta idareleri ve ilgili kuruluşların da uçağa patlayıcı ve havacılık güvenlik malzemelerinin yüklenmesini önlemek için her türlü önlemi almaları gerekmektedir.

HAVALİMANLARI YER İŞLETMELERİNDE İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

İş hayatının her alanında olduğu gibi havacılıkta da iş kazaları ve meslek hastalıkları görülebilmektedir. Aktivite ile az ya da çok risklerin olması kaçınılmazdır. Bunu yayınlanan raporlar ve istatistikler tarafından da doğrulanmaktadır. Özellikle hava trafiğinin yoğun olduğu havalimanlarında hem apron trafiğinin yoğunluğu hem de kalkan uçak hizmetlerindeki zamansal rekabet iş kazalarının artmasında önemli etkenler olarak görülmektedir.

Yer hizmetleri işletmelerinde yaşanabilecek muhtemel iş kazası/kazaları ve meslek hastalıkları aşağıda yer almaktadır (Karakavuz, 2014);

- ✓ Uçağa binerken, yolcuları bindirirken, yüklerken ve indirirken meydana gelebilecek kazalar,
- ✓ Uçağın pervane, rotor veya fanlarının çalışanlarla çarpışması sonucu meydana gelen kazalar,
- ✓ Uçarken, iterken, çekerken ve uçak motorlarının çalıştırılması sırasında meydana gelen kazalar,
- ✓ Motorun itme veya emişinden kaynaklanan, jet kazaları,
- ✓ Uçuş öncesi yükleme hataları, ambar kapaklarının ve uçak kapılarının yanlış kapanmasından kaynaklanan kazalar,
- ✓ Kapı, köprü ve diğer bağlantı cihazlarında meydana gelebilecek kazalar,
- ✓ Kazalar uçaklar arasındaki çarpışmalar, araçlar veya insanlar, hava araçları, araçlar
- ✓ Kaygan zeminde düşen insanlar veya kişiler arasındaki çarpışmalar sonucu meydana gelen kazalar,
- ✓ İki araç arasına sıkışmış çalışan,
- ✓ Şut altı ve uçak altında çalışan personelin kafasının çarpması,
- ✓ Çalışanın uzuvlarının pervanelere kapılması,
- ✓ Aksesuarlar (Halkalar), personel tarafından giyilen kolyeler, saatler vb.
- ✓ Havacılıkta meslek hastalığı teşhisi çok yaygın olmasa da meslek hastalığı olma ihtimali her zaman vardır. İşyerinin fiziksel gerginliği, kötü duruş, çok gürültülü bir ortamda çalışma, yüksek stres, yüksek iş yükü ve kimyasallara temas veya maruz kalma ile çalışma hızı bu meslek hastalığının olasılığını gösterir. Yer hizmetleri işletmelerinde oluşabilecek meslek hastalıkları;
- ✓ Sırt ağrısı
- ✓ İşitme kaybı
- ✓ Kas ağrısı ve yaralanmaları
- ✓ Kireçlenme
- ✓ Strese bağlı psikolojik rahatsızlıklar
- ✓ Dinlenme eksikliğinden kaynaklanan psikolojik rahatsızlıklar
- ✓ Sürekli yorgunluk ve tükenmişlik sendromu
- ✓ Sindirim sistemi hastalıkları
- ✓ Havalimanlarında yer hizmetleri şirketlerinin sunduğu hizmetler, doğası gereği oldukça karmaşıktır. Bu karmaşıklık, yalnızca tek bir uçağa değil, birden fazla uçağa hızlı, eksiksiz ve aynı anda hizmet verme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu karmaşıklığı, uçuş hazırlığında bir uçağı işleten araç ve personel sayısına bakarak anlamak kolaydır. Aynı zamanda bu araçlara ek olarak diğer hava araçlarına hizmet veren araçlar, donanımsız diğer araçlar ve tüm bu araç ve cihazları kontrol eden sürücü ile yetkili personel de bulunmaktadır. Aşırı kalabalık araç ve personel trafiği, işleri zorlaştırır ve iş kazası olasılığını artırır. Öyle ki ATSB, uçuşla ilgili operasyonlar arasında yer operasyonlarının gerçekleştirildiği alanı iş kazası olasılığı açısından en tehlikeli alan olarak sıralamaktadır. Yetersiz teknik yetkinliğe sahip bir çalışanın neden olduğu iş kazaları, kişisel beceri bağlamında düşünülebilir ve buna göre bir değerlendirilmeye tabi tutulabilir. Fakat işe başlama görüşmesi süresinde çalışanların tercihi örgütsel bir unsur olarak görülmektedir. Örgütsel açıdan da, çalışana uygun bir iş verilmediği veya pozisyonla ilgili teknik yeterliliği kazandırmak için gerekli eğitimi almadığı değerlendirilmelidir (Karakavuz, 2014).

UÇAK BAKIM FAALİYETLERİNDE KARŞILAŞILAN TEHLİKE VE RİSKLER

Hava taşıtlarının bakımına yönelik faaliyetler, "İş Sağlığı Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği "ne göre tehlikeli sınıfa ve 33.16.01 sayılı "Hava Taşıtlarının ve Uzay Araçlarının Bakım ve Onarımı" altıncı faaliyet kodunda yer almaktadır. Alman kaza sigortası şirketlerinden BG MET, bakım işinde stresin en önemli risk faktörlerinden biri olduğunun bilincinde olan metal sektörü için 26/12/ 2012 tarih ve 28509 sayılı resmî gazetede yayımladı. Bu konuda bir seminer düzenledi. Seminere, bakım işlerinde görev alan şirket çalışanları ve yöneticileri katıldı. Bakım işiyle görevlendirilen çalışanların yüksek düzeyde strese maruz kaldıkları tespit edildi. Risk faktörleri; Zaman baskısı, küçülme yoluyla, önleyici bakım eksikliği, makine ve sistemlerin yetersiz servis verilebilirliği, dış hizmet sağlayıcılardan özel bilgi eksikliği (dış kaynak kullanımı), yöneticiler ve çalışanlar arasında zayıf iletişimidir. Performansı etkileyen diğer faktörler zindelik, sağlık, kişisel ve iş ortamından kaynaklı oluşan stres ve gerginlik, zaman baskısı,uyku problemleri, iş yükü, yorgunluktan kaynaklı sorunlar ve gece vardiyalı çalışmaydı. Uçağa bakım yapılmadan önce hangara uygun şekilde park edilmelidir. Gerekli güvenlik önlemleri alındıktan sonra bakım başlayabilir (Erol, 2020).

Şartlar ne olursa olsun unutulmamalıdır ki, havacılık sektörü profesyonellik gerektirir ve her zaman boşlukları kapatarak ilerlemek gerekiyor. Havacılık kültürü güvenliği tüm kişisel ve kurumsal konuların önüne koymayı gerektirir. Gelecekteki çalışmalarda sektörün performansını olumsuz etkileyen faktörler mesleki anlamda da araştırılmalı ve bunları ortadan kaldıracak çalışmalar yapılmalıdır.(Guzel ve Karaagaoglu,2023).

Uçak bakımları esnasında çalışan güvenliğini ve sağlığını etkileyen tehlikeler şu şekildedir;

- ✓ Mekanik Tehlikeler
- ✓ Fiziksel Tehlikeler
- ✓ Kimyasal Tehlikeler
- ✓ Elektrik Kaynaklı Tehlikeler
- ✓ Yangın ve Patlama Tehlikesi
- ✓ Ergonomik Tehlikeler

Yangın ve Patlama Tehlikesi Hakkında Bilgi: Yangın Nedir; Yeterli Miktarda ısı oksijen ve yanıcı maddenin bir araya gelmesi ile oluşan reaksiyona yanma bunun kontrol dışına çıkmasına da yangın denir.Tehlikeli kimyasalların kullanımı sırasında alev alabilme özelliği ve kolay tutuşabilir olmaları sebebiyle patlama,parlama ve yangın riski oluşumu artmaktadır. Galey bağlantı katlarında (servis alanı) kullanılan metil etil keton ve aseton gibi solventler kullanıldığında elektrikli ekipman kullanımı gibi yanıcı ürünlerin varlığı, kimyasal reaksiyonlar ve statik elektrik gibi etkenler parlama,patlama ve yangın olabilme ihtimali sebebiyle daha dikkatli olunmasının önemini arttırmaktadır. Bu nedenle Uçaklarda topraklama yapılması elzem bir durumdur. Jet yakıtı yeterli miktarda kurşun içeren kolay alev alabilir ve yanıcı bir maddedir. Teknik hangarlarda A sınıfı bakıma alınan uçaklarda birincil iş kolay tutuşabilen yakıtın boşaltılma işlemidir Uçak hangarında yangın tehlikesini meydana getirecek birincil malzeme uçakların kolay tutuşabilen yakıtlarıdır.Ortaya çıkabilecek büyük bir yakıt sızıntısı erken tespit edilmez ve tutuşursa uçağı,hangarı ve çevredeki bütün alanı hızla yutabilir.Uçak yakıtları genellikle kanatlarda ve büyük gövdeli uçaklarda gövde altında olduğundan; Kazara yakıt sızıntısı riski, kanadın altındaki alanda en fazladır. Olası tutuşma nedenleri arasında statik elektrik deşarjları, elektrik sistemi arızaları ve bakımdan kaynaklanan faaliyetleri yer alır. Ek olarak, bazı uçaklar, ortamda yanıcı yakıt buharları riskini artıran yakıt ısıtıcıları ile donatılmıştır. Uçağın kanat altında parlama,patlama ve yangın çıkma ihtimalinin yüksek olması nedeniyle hem hangar hem de uçak için yangın söndürme sistemi tasarlanmalıdır. Yangın bölgesindeki sıcaklığın ortalama değeri ilk dakikadan sonra hızla yükselir. Sıcaklık beşinci dakikadan sonra yangın yükü ve yangın cinsine bağlı olarak yaklaşık 500 °C'ye, on dakika içerisinde yine ortalama olarak yaklaşık 600 °C'ye, onbeş dakika sonra yaklaşık 700 °C'ye ve 30 dakika sonra yaklaşık 800 °C'ye yükselir. Bu dakikadan sonra, sıcaklık zamanla artam hızı düşer ve daha yavaş artar. Sıcaklık 90 dakika sonra yaklaşık 1000 °C'ye ve üç saat sonra yaklaşık 1100 °C'ye ulaşır. Bir yangın durumunda, sıcaklıklar belirtilen sıcaklıklardan daha düşük veya özel durumlarda daha yüksek olabilir.Ortaya çıkan bazı parlama,patlama ve yangınlarda ortalama sıcaklığın 1500 °C ila 1700 °C'ye çıktığı olmuştur. Dolayısıyla hangarda dumana ısıya duyarlı springler köpüklü söndürme sistemi kullanılması uygun olacaktır, ilave olarak kullanılan Yangın dolapları ve ilave Portatif Yangın Söndürme Cihazları ile birlikte uçağın,hangarın ve çevre alanın korunmasını sağlamaktadır (Erol, 2020).

Patlamanın veya parlamanın oluşması için şu üç unsurun bir arada bulunması gerekir. Bunlar (Erol, 2020).

- ✓ Oksijen,

- ✓ Yanabilir madde
- ✓ Ateşleme kaynağı

Genellikle hava, yanma için yeterli olan %20,8 oksijen içerir. Ancak havadaki oksijen seviyesinin artması maddenin yanma ve patlama olasılığını artırmaktadır. Oksijen açısından zengin bir ortam sunan (%22'den fazla),kağıt,saç ve giysi gibi yanıcı maddelerin şiddetli tutuşmasına neden olur. Bu nedenle, oda havalandırması yapmak için kesinlikle saf oksijen kullanılmaması gerekir. Bunun yerine doğal normal temiz hava tercih edilmesi çok daha güvenli olacaktır. Bu 3 temel unsurdan birinin sahada ortadan kaldırılması patlamayı engeller. Oksijen miktarının %19,5'inden daha az konsantrasyonla oksijene kapalı, tank işletmesindeki en tehlikeli kerosendir. Yanıcı sıvının buharının tutuşabileceği sıcaklığa "parlama noktası" denir. Bakım personeli, uçağın yakıt deposuna girmeden önce birçok adımdan geçmek zorundadır. Standart uygulama, uçağın elektriksel olarak topraklanmasını ve yakıtının boşaltılmasını, yeterli yangın söndürme ekipmanının mevcut olmasını ve yakıt doldurma / boşaltma ve yakıt transfer sistemleri dahil olmak üzere ilgili uçak sistemlerinin kapatılmasını gerektirir. Tamamen kapalı mahallerde oluşan yangınlarda, 400 °C civarındaki bir sıcaklıktan sonra oksijen azaldığında yanma yavaşlar ve sıcaklık düşmeye başlar. Flashover (tüm-parlama) başlangıcından önceki düşüş, ateşin yangın mahallinde yeterli derecede oksijen bulamamasındandır. Oksijen yeterli olmayınca yanıcı gazların tamamı yanmaz. Kapının açılması veya camların parçalanması ile içeri giren oksijen ateşe ulaştıkça, yanmamış olan yanıcı gazlar birdenbire tutuşur. İtfaiye ekipleri yangın yerine vardığı zaman flashover'ın gerçekleşmiş olup olmaması çok önemlidir. Eğer gerçekleşmişse, alevler daha açık renktedir. İtfaiyenin çalışması daha rahat olur, fakat yangından oluşacak maddi zarar ve yangının yayılma tehlikesi daha büyüktür. Flashover daha başlamamışsa, itfaiye ekiplerinin karşılaşacağı risk fazladır, çünkü gaz zehirlenmesi ve alevin aniden büyüme tehlikesi gittikçe artar. Tank içindeki atmosferin girişe uygun olup olmadığını belirlemek için oksijen konsantrasyonu ve yanıcı buhar konsantrasyonu gibi atmosferik koşullar kontrol edilmeli, ardından tanka girilmeli ve bu değerler sürekli izlenmelidir. Bakım teknisyenleri, aşağıdakiler gibi çeşitli güçlerde ekipmana ihtiyaç duyabilir. Örneğin lambalar, test cihazları ve el aletleri vb. Tüm elektrikli aletler başlangıçta güvenli olmalı ve potansiyel olarak yanıcı atmosfer koşullarında kullanılmak üzere tasarlanmalıdır. Pnömatik aletler, tankta oksijen ile değiştirildiği için nitrojen ve diğer nötr gazlarla değil, sadece hava ile çalıştırılmalıdır. Tanktaki atmosferik koşullar aletlerle izleniyorsa ve alarm açıkça içerideki personel derhal tanktan ayrılmalıdır. Tankta çalışmaya devam edebilmek için tehlikenin nedeni belirlenmeli ve giderilmelidir. Yanıcı ve patlayıcı maddelerin iş yerinde tehlikeli konsantrasyonlara ulaşmasını ve kimyasal maddelerin tehlikeli miktarlarda bulunmasını engeller. Bu mümkün değilse, işyerinde yangın veya patlamaya neden olabilecek ateşleme kaynaklarının bulunmasından kaçınılmalıdır. Kimyasal madde ve karışımların olumsuz etkilerine neden olabilecek durumlar ortadan kaldırılır. Bunun mümkün olmadığı durumlarda, yanıcı ve/veya patlayıcı maddelerin veya kimyasal olarak kararsız madde ve karışımların zararlı fiziksel etkilerinden kaynaklanan yangın veya patlama durumunda çalışanların zarar görmemesi veya en aza indirilmesi için gerekli tedbirler alınır. Uçak hangarlarında patlamaya neden olabilecek bir diğer tehlike kaynağı da basınçlı kaplardır. Uçak lastiklerinin şişirilmesinde, aşınmış hava şişelerinin doldurulmasında kullanılan nitrojen türlerinin güvenli olmayan şekilde saklanması ve kullanılması yasaklanmalıdır; Basınçlı hava sağlayan kompresörün güvenli olmayan kullanımı veya kompresöre bağlı basınçlı hava hattının uygun olmayan bakımı patlamaya neden olabilir. Tüp boynunun bir yan yüzeyinde; tüpün üreticisi, tüpü dolduran ve diğer yüzeyde testi gerçekleştiren firmanın ticari unvanı ve ilk test tarihi ile ticari unvanı ve son test tarihinin kontrol edildiğini doğrulamalıdır. 0,5 inç mm ile kalıcı olarak işaretlenmiştir. Ayrı bina veya bölmelerde depolanmalı, depolama alanları yeterli havalandırma ve kapılara sahip olmalı, dolu ve boş şişeler ayrı yerlerde depolanmalı ve gerekli önlemler alınmalıdır. Saklama alanında şişelerin taşmasını önlemek için saklama alanındaki tüplerin içeriğini ve olası tehlikelerini belirten etiketlere dikkat edin. Tüplerde bulunan gazların cinsine göre tüpün kurulduğu alana uyarı levhaları asılmalı ve tüpün içeriğindeki gaz ile uyarı işareti olup olmadığı aynı zamanda tehlikeleri kontrol edilmelidir (Erol-b,2020.; Neden iş güvenliği,2018; ÇSGB, t.y.).

Bir yangının oluşmaması için yapılacak en akıllıca önlem yangın riskini ortadan kaldıracak gerekli önlemleri alarak, yangının çıkmasına engel olmaktır. Yangın oluşumu engellemek üzere ülkemizde tayin edilen en önemli mevzuat hiç şüphesiz Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmeliktir. Yangın güvenlik önlemlerini iki kısımda incelemek genel olarak ele alınan bir durumdur. Pasif yangın güvenlik önlemleri ve Aktif yangın güvenlik önlemleri. Bir yangın meydana geldiğinde ki en önemli yangın safhası her zaman için başlangıç safhasıdır. Çünkü yangın sosyolojisi açısından inceleme yapıldığında; aynı zamanda yangın türü ve yangın yüküne bağlı olarak yangının inanılmaz bir hızla büyüdüğü, laboratuvar ortamında güvenli bir şekilde yapılan deneysel yangın senaryolarında tespit edilmiştir. Bu yüzden edinilen bu bilgi ve tecrübeler ışığında yapılacak en önemli ve etkili yöntem yangını çıkmadan önlemek veya yangını başlangıç aşamasından ileriye gitmemesini sağlamaktır.

Çanakkale havalimanında yapılan incelemede;pasif yangın güvenlik önlemleri olarak sıralayabileceğimiz;yangın bölmeleri,yangın kompartımanları,ısı ve duman yalıtımı duman tahliyesi için havalandırma sistemi,otomatik ve manuel alarm ve ihbar sistemleri,yangın kontrol paneli,acil aydınlatma sistemleri,paratoner,anons sistemi,kamera sistemi,uyarıcı ikaz lambaları mevcuttur. Bu önlemler sayesinde yangın çıkması engellenecek her şeye rağmen yangın çıkarsa dahi erken fark edilmesi ve insanların güvenli bir şekilde tahliyesi sağlanacaktır.

Aktif yangın güvenlik önlemleri olarak sayabileceğimiz;yangın söndürme cihazları,yangın dolapları,hidrantsistemi,sulu springler sistemi,kuru boru sistemi,itfaiye bağlantı ağı,köpüklü söndürme sistemi,su kaynağı mevzuata uygun şekilde dizayn edilmiştir.Ayrıca yangın çıkması halinde iyi eğitim almış,sürekli eğitim ve tatbikat yapan 50 kişi ARFF personeli tüm araç ve teçhizatı ile birlikte 24 saat esaslı olarak görev yapmaktadır.Alınan önlemler ve kurulan ekipler sayesinde Çanakkale havalimanında kuruluşundan bu zamana kadar önemli bir yangın olayı meydana gelmemiştir.

Havalimanlarında Risk Analizi Çalışması

Havalimanlarında da diğer iş yerlerinde olduğu gibi öncelikle risk analizi çalışması yapılmalıdır. Havaalanlarında iş sağlığı ve güvenliği çalışması adımları şu şekildedir:

- ✓ Sahanın güvenlik açısından gözlenmesi,
- ✓ Kullanılan uygulamaların, ekiplerin ve metotların değişimi
- ✓ İç ve dış denetimler yapılarak, oluşabilecek risklerin analiz edilmesi ve buna göre önlemler alınması,
- ✓ Sahalarda güvenliğin kontrolünün sağlanması.
- ✓ İş sağlığı ve güvenliği konusundaki tüm yasal mevzuatlara, uygun olup olmadığı bu adımda kontrol edilmektedir.
- ✓ Yasal gereklilikler kontrol ve takip edilir,
- ✓ İçeride ve dışarıdaki çalışmaların uygunluğu kontrol edilir,
- ✓ Ulusal ve uluslararası mevzuatlara olan uygunluklar kontrol edilir.
- ✓ Çalışmaların devam etmekte olduğu sahalarda, uygunluklar ziyaret edilerek, kontrol edilir,
- ✓ Eğer varsa uygunsuzluklar tespit edilir ve raporlanır.
- ✓ Analizler sonucunda tespit edilen tüm riskler giderilir.
- ✓ Gerekli olan tüm ekipman ve malzemeler periyodik kontrol edilmesi için plan hazırlanır. Gerekirse bu kontrollere eşlik edilir ve uygunsuz olan her şey raporlanarak, yetkililere iletilir.
- ✓ Toz, titreşim, gürültü, sıcaklık ve soğukluk gibi çevresel etmenler kontrol edilir.
- ✓ Risk analizleri güncellenir.
- ✓ Ölçümler denetlenir. Ölçümlerden sonra gelen tüm raporlar, yetkililerle paylaşılır.
- ✓ Yapılan bütün analizler ve raporlar, risk sürecinde değerlendirilir ve buna göre güvenli bir plan oluşturulur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gelişen teknoloji sonrası meslek hastalıklarının, iş kazalarının, kısaca oluşabilecek tehlikelerin ve risklerin hiç oluşmadığı bir toplum olması kesinlikle günümüz gerçekliliğiyle uyum sağlaması mümkün değildir, fakat gereksinimler, ihtiyaçlar gibi unsurlar toplumda ihtiyaç olması sebebi ile sanayi sektörü hız kazanmış ve bununla beraber olarak da teknoloji de kendini sürekli olarak geliştirmekte olduğundan; Bu süreçlerin ortaya çıkması ile birlikte işyerlerinde ve kurumlarda tehlike ve risklerin çalışanlar üzerindeki olumsuz etkileri iş kazaları, meslek hastalıkları, sakatlıklar yaralanmalar ve hayat kayıplarına neden olmaktadır. Burada sadece çalışanlar üzerinde olumsuz bir etki yaratmakla kalmaz, üretimin artmasını da engelleyerek verimliliğin sürekli olarak düşmesine neden olur. Bu açıdan iş sağlığı ve güvenliği ortaya çıktı. İş yeri güvenliği denilince akla ilk olarak güvenlik gelir, insan zihninde bir önlem olarak yer alır.işçi sağlığı ve iş güvenliği yalnızca çalışanlar için değil toplumun geneli itibarıyla herkes için ehemmiyet arz etmektedir.İşçiler ve bütün çalışanlar güvenlik ve emniyet tedbirlerinden yararlanmadığı müddetçe kendilerini emniyet içerisinde hissedemeyecek, verimliliği düşecek kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayamayacaktır. Ülkenin gelişmişliğine engel teşkil eden, risk ve tehlikeler incelendiğinde işyeri ortamının güvensiz olmasından kaynaklanmış ve teknik olarak bakıldığında en çok risk ile tehlikeleri meydana getiren unsur insandır. Çalışan işçiler güvencesiz bir şekilde çalışmaya devam ettiği sürece bu,

risklere ve tehlikelere yol açacaktır. Buradaki en büyük sorumluluk veya yükümlülük işveren tarafındadır. Devlet bu konuda birçok kanun, yönetmelik ve yönetmelik çıkarmıştır. Ancak bu teknolojinin ivme kazanması nedeniyle bu yeterli olmadı. Bahsi geçen faktörlerin en büyük çözüm noktası eğitimidir. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi mutlaka uygulanmalı, eğitim birey için önemlidir, çünkü eğitimsiz toplum geri kalmış bir toplumdur, çünkü iş sağlığı ve güvenliği okul programlarında mutlaka yer almalıdır. Bu nedenle eğitimlerin verilebilmesi için İSG profesyonellerinin bu bölümde yetiştirilmesi, geliştirilmesi ve bilgi ve deneyim sahibi olması gerekmektedir. Eğitimin yetkin bir kişi tarafından yürütülmesi ve verilmesi, risklerin ve tehlikelerin önlenmesine en fazla katkıyı sağlayacaktır.

İSG profesyonellerinin eğitimi ve gelişimi ile devletin işverenlere olan ihtiyacı ile çalışma ortamının güvenli hale gelmesi kaçınılmazdır. İş ortamında çoğu çalışanın "bana bir şey olmaz" düşüncesiyle çalışıyor olması, risk ve tehlikelerin ortaya çıkmasının önünü şimdiden açıyor. Öncelikle çalışma ortamındaki güvenlik önlemlerinin sadece çalışanlar tarafından değil tüm şirket tarafından alınması gerekmektedir.

Güvenlik, çalışanın kendini huzurlu hissettiği aşamadır. Teknik ve mental olarak işyerinde gerçekleştiği için risk ve tehlikede yer almayacaktır. Emniyet kültürünün benimsenmesi için eğitimlerin sürekli olması ve her şeyden önce bu konuda görev alacak kişilerin olması gerekmektedir.

Günümüzde İSG kadar önemli olan Emniyet kültürünün yanı sıra İSG ile ilgili eğitim ve seminerler verilmektedir. Güvenlik kültürü sadece teknik değil, aynı zamanda insanların davranışlarını da gösterir. Teknolojinin hız kazandığı günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte topluma hizmet ederken insan hayatını da olumsuz yönde etkilemektedir. Sanayinin gelişmesiyle birlikte bazı işçiler endüstriyel kazalara, bazıları da meslek hastalıklarına maruz kalmaktadır. Sektörün gelişmesi ve hızlanması rekabet ortamının artmasına, üretimin karmaşıklaşmasına, verimliliğin sürekli artmasına, çalışanların mesai saatleri dışında sürekli çalışmasına neden olmakta, bu bağlamda iş sağlığı ve güvenliği dünya çapında önem arz etmektedir.

Güvenlik kültürüne sahip çalışanlara eğitim ve seminerler verilerek, bilgi ve becerileri sürekli geliştirilerek, olumsuz davranışlar olumlu davranışa dönüştürülerek risk ve tehlikelerin ortadan kaldırılması için çalışmalar yürütülür. Ayrıca iş sağlığı ve güvenliğini iyileştirmeyi, bu olguya, İSG profesyonellerinin bu konudaki çalışmalarına ve iş yerinin nasıl güvenilir bir konuma getirileceğine ilişkin eğitimler vermeyi amaçlamaktadır. Tüm işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konusunda eğitim almış ve bakanlık tarafından belgelendirilmiş profesyoneller yetkilidir. Görevleri işyeri yöneticilerine karşı sorumlu olacak ve iş sağlığı ile ilgili çalışmalarını işyerlerinde uygulayacaktır.

Havalimanlarında tehlike ve risklere yönelik tedbirlerin alınmasıyla çalışanların güvenli bir ortamda işlerini yürütmesi, hizmet sektöründeki verimliliğin sürekli bir şekilde artması konumuzun önemini ortaya koymaktadır. Sadece iş güvenliği tedbirlerinin uygulanmasıyla, güvenlik tedbirleri tam anlamıyla yerine getirilemediği de bir gerçektir. Risk ve tehlikelerin meydana gelişinin büyük bir çoğunluğunu çalışanların güvensiz davranışlarından kaynaklandığı açıktır.

Havacılık sektörü son yıllarda başta Türkiye, Çin ve Rusya gibi gelişmekte olan ülkeler olmak üzere tüm dünyada hızla büyümektedir. Küreselleşen dünyanın önemli bir parçası haline gelen havacılık sektörü, başta ticaret, turizm ve yatırım olmak üzere birçok açıdan kritik rol oynamakta ve bu da talebin artmasına neden olmaktadır. Havacılık sektörünün görülen faaliyetler açısından incelenmesi ile hava taşımacılığı, ulaşım, bakım, yer hizmetleri, taksit, kargo gibi çeşitli faaliyetlerin sektör içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. Rekabet faktörleri dikkate alındığında geniş bir coğrafyaya yayılan sektörün, özellikle çalışma hayatının olumsuz etkilerinin kontrol altına alınmasının görece zor olduğu gelişmekte olan ülkelerde meslek hastalıklarını önlemek için alınması gereken önlemleri zorlaştırdığı gözlemlenmiştir. Özellikle Türkiye'de hızla gelişen havacılık sektörü, birçok iç ve dış çevre faktörünü etkilemektedir. Çanakkale Havalimanı'nda son 15 yılda uçuş yoğunluğunun artması dikkate alındığında, çalışmada elde edilen sonuçlara göre altyapı yatırımları, hava ulaşım bağlantıları, trafik artışı, kullanıcı deneyimleri, sürdürülebilir turizm, havalimanları ve bunlarla ilgili iş geliştirme potansiyeli alanları ekonomik büyümenin havacılık sektörünü doğrudan etkilemektedir.

Bu nedenle işyerinde güvenlik kültürünün özümsemesi sağlanarak, hata ve risklerin önüne geçilerek güvenlik önlemleri oluşturulur. Güvenlik kültürü, çalışanlara bilgi ve becerilerin aşılması ve sürekli eğitim için fırsatlar sağlanması ile sağlanır. Burada emniyet kültürünün olmazsa olmazları benimsenmelidir. Esas olan, güvenlik kültürünü çalışanların ve yöneticilerin katılımıyla aktarmaktır. Diğer ülkelerdeki ve Türkiye'deki mevzuat ve iş sağlığı ve güvenliği yasaları hem çalışanları hem de işverenleri korumuştur. Bu kanunlar kapsamında iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları yürütülmekte olup, iş sağlığı ve güvenliği alanında yaşanan sorunlar nedeniyle yetersiz olmakla birlikte sorunların büyük ölçüde giderilmesine yol açmaktadır. Havalimanlarında birçok risk ve tehlikelerin neler olduğu yukarıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Sektörün diğer sektörlerle kıyaslandığında birçok riskin bir

arada olduğu, tehlikeler her an olduğu anlaşılmıştır. Burada asıl amaç iş sağlığı güvenliğinin bu sektörde nasıl uygulanabileceğidir. İş güvenliği ile ilgili birçok çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar risk ve tehlikelerin ne kadar önemli olduğundan dolayı bu konuya sürekli olarak önem verilmektedir. Havalimanlarının kurulum aşamasından bitim aşamasına kadarki süreç tehlike arz etmektedir. Tehlikeler kaynağında yok edildiğinde risk ve tehlikelerin en aza indirildiği anlaşılabilecektir. Risk ve tehlike oluşturan en büyük faktör insandır. İnsanların yanlış davranışlarından dolayı tehlikeler meydana gelmektedir. Havalimanı yer hizmetlerinde çalışan kişilerin meslek hastalıklarının genel olarak ortopedik bozukluk, görme bozukluğu, işitme bozukluğu, solunum yolu, cilt sorunları, ruhsal bozukluklar ve diğer rahatsızlıklar açısından yapılan değerlendirmeyi etkilemediği görülmüştür. Ortopedik bozukluklar, görme bozuklukları, işitme bozuklukları, solunum bozuklukları, cilt bozuklukları, ruhsal bozukluklar ve işyerinde çalışma süresi ile ilgili diğer bozukluklar üzerinde yapılan çalışmada anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu nedenle sonuç olarak anlatılması gereken en büyük husus çalışanların bilinçlendirilmesi ve iş güvenliği açısından eğitimlerin alınması gerekmektedir. Havalimanlarında iş güvenliği açısından güvenlik tedbirleri oluşturulmaktadır, bu tedbirlerin başında risk analiz çalışmaları gelmektedir, risk analiz çalışmalarının en büyük faydası iş kazalarının önceden belirlenmesidir. (Ek Tablolarda) Risk ve tehlikelerin belirlenmesi birçok zararların önüne geçilebileceği ile örtüşmektedir. Kişisel koruyucu donanımlar çalışanlar açısından bir kalkan konumunda yer almaktadır. Kullanılan donanımlar çalışanlara benimsetilmeli ve uygulanması zorunlu hale getirtilmelidir.

KAYNAKÇA

Atilhan Guzel, C. Karaagaoglu, N. (2023). The Effects of The Pandemic Period on the Performance of Airline Pilots in Turkey. *Journal of Aviation*, 7(1), 64-72.

Aksoy, E. (2016). Bakım Onarım İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği. Prosafty web sayfası. Erişim adresi : <https://prosafty.com.tr/bakim-onarim-islerinde-is-sagligi-ve-guvenligi/>

Akyoldaş, C. (2020). Dünyada ve Türkiye’de Havacılık Sektörü. ECOTÜRK web sayfası. Erişim adresi: <https://www.ekoturk.com/haber/dunyada-ve-turkiyede-havacilik-sektoru/>

ÇSGB, (t.y.). Basınçlı gaz tüplerinin tehlikeleri, taşınması ve depolanması. Erişim adresi : https://ailevecalisma.gov.tr/medias/6077/brosur_04.pdf

Eğitim mevzuatı, (t.y.). Madde-7 Tehlikeli kimyasal maddelerle çalışmalarda alınması gereken önlemler. <http://egitim.druz.com.tr/osgbmevzuat/7287-madde-7-tehlikeli-kimyasal-maddelerle-calismalarda-alinmasi-gereken-onlemler.html>

Erol, A.-a (2020). Hava aracı bakım personelinin karşılaştığı tehlikeler seri-1. Erişim adresi: <https://erolalper.com/hava-araci-bakim-personelinin-karsilastigi-tehlikeler>

Erol, A.-b (2020). Hava Aracı Bakım Personelinin Karşılaştığı Tehlikeler Seri-4. Erişim adresi: <https://erolalper.com/hava-araci-bakim-personelinin-karsilastigi-tehlikeler-seri-4/>

Erol, A.-c (2020). Hava Aracı Bakım Personelinin Karşılaştığı Tehlikeler Seri-5. Erişim adresi: <https://erolalper.com/hava-araci-bakim-personelinin-karsilastigi-tehlikeler-seri-5/>

Gün, D. (t.y.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Havacılık Yüksekokulu. Erişim adresi: <https://www.bilgi.edu.tr/akademik/sivil-havacilik-yuksekokulu/hakkinda/>

İSG tedbir com, (2016). Ekipmanlar ve Yaşam Hatları. Erişim adresi: <https://isgtedbir.com/yapi-isleri/yuksekte-calisma/ekipmanlar-yaşam-hatlari>

İstanbul Üniversitesi, (t.y.). Havalimanı yer hizmetlerinin havayolu taşımacılık faaliyetlerindeki rolü. İstanbul Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Ders Dokümanı. Erişim adresi: https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_Bahar/yer_hizmetleri/2/index.html

Karakavuz, H. (2014). Yer hizmeti işletmelerinde uygulanan iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri başarı faktörlerinin ve uygulamadaki sorunların belirlenmesine yönelik bir araştırma (Yüksek Lisans Tezi). Sivil Havacılık Yönetimi Anabilim Dalı Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Nazlıoğlu, A. (2014). Havaalanı bakım onarım hangarında tehlike kaynaklarının belirlenmesi ve kontrol listesi hazırlanması (İş Sağlığı ve Güvenliği Uzmanlık Tezi / Araştırma). T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı Ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Ankara.

Neden İş Güvenliği, 2018. Tehlikeli kimyasal madde. Erişim adresi : <https://nedenisguvenligi.com/isg-sozlugu/tehlikeli-kimyasal-madde>

SHGM-a (t.y.). Havalimanlarında Alınacak Güvenlik Tertip ve Tedbirleri Yönetmeliği. Erişim adresi : <http://www.shgm.gov.tr/doc3/havaalin.doc>

Suer, E. (2016). Uçak bakım – onarımlarında tehlike kaynakları ve çözüm önerileri (Yüksek Lisans Tezi). Türkiye Cumhuriyeti Gedik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı, İstanbul.

Suntur, A. S. (2012). Havacılık sektöründe iş ve çalışan niteliğinin çalışanların motivasyon ve iş tatminine etkisi (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, H. – a (t.y.). Hava aracını krikoya almak. Erişim adresi : <https://sahinhuseyin.weebly.com/hava-arac305n305-krikoya-almak-3-hafta.html>

Şahin, H. – b (t.y.). Yer destek cihazları. Erişim adresi <https://sahinhuseyin.weebly.com/yer-derstek-cihazlar305-4ders.html> (Erişim tarihi : 18.08.2021).

Yağmur İş Güvenliği, (2018). Neden İş Sağlığı- İş Güvenliği? Erişim adresi : <https://www.yagmurisguvenligi.com/blog-detay.php?id=2>

Yangın ve Güvenlik, (2013). Hangarlarda köpüklü söndürme sistemi. Erişim adresi : http://www.yanginguvenlik.com.tr/yayin/231/hangarlarda-kopuklu-sondurme-sistemi_6642.html#.YTj7IFUzbiU

Yazgan, A. E. ve Yiğit, S. (2013). Türk Sivil Havacılık sektörünün uluslararası rekabetçilik düzeyinin analizi. Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, ISSN: 1303 – 8370 / Nisan 2013 / Yıl: 13 / Sayı: 25